

Starije kameno doba - paleolit

dr Mihailo Zotović

Početak praistorije čovečanstva s kojom praktično počinje istorija civilizacije, obeležen je pojavom ljudske vrste tokom diluvijalne epohe kvarternog doba, kojoj u arheološkoj podeli odgovara epoha paleolita ili starijeg kamenog doba.

Iz najstarijeg perioda ljudske prošlosti na teritoriji jugozapadne Srbije nema skoro nikakvih podataka. Dosadašnja brojna rekognosciranja, izvršena na raznim područjima ove oblasti, nisu otkrila ni jedno sigurno stanište ili druge sigurnije tragove paleolitskog čoveka.

Na području jugozapadne Srbije, s razlogom se očekuje da će buduća istraživanja, koja bi pre svega trebalo izvršiti u pećinama sa obe strane reke Veliki Rzav na području sela Svračkova, Radobude i Rogu, zatim u dolini i kanjonu reke Sućeske, jugozapadno od Pribroja, u pećinama i pećinskim zaklonima u slivu reke Drine i pre svega, u pećini u selu Potpeću, istočno od Užica, otkriti tragove ljudskih staništa iz ove epohe. U pomenutoj pećini, u kojoj je inače svojevremeno otkriveno neolitsko naselje, speleološke ekipe su 1978. godine prilikom ispitivanja u novootkrivenim prolazima i hodnicima gornje pećinske sale otkrile osteološke ostatke dve porodice pećinskog medveda (*Ursus speleus*). Paleontološke analize ovih ostataka, potvrđile su da se radi o životinjskoj vrsti koja je u ovom kraju egzistirala tokom mlađeg pleistocena. Mada ovaj nalaz sam po sebi ne bi mogao ukazivati i na postojanje čovekovog staništa, šta više on bi isključivao mogućnost istovremene koegzistencije ove životinjske vrste i čoveka na jednom mestu, ipak njegovo prisustvo, kao vrste koja je neraskidivo bila vezana za sudbinu i život paleolitskih ljudi, kao i činjenica da je pećina bila nastanjena u toku neolitskog doba, daje izglede da je ovaj prirodni objekat mogao biti nastanjen tokom jedne od paleolitskih faza razvoja. Tome u prilog govore i paleolitska istraživanja izvršena kod Valjeva, u delu Srbije koji je geografski najbliži užičkom kraju.

Gradinsko naselje - značajno arheološko nalazište
Roge, oko 1960.
(Narodni muzej – Užice)

Pećina
Potpeć, oko 1957.
(Narodni muzej – Užice)